

Аутор:
Душан Протић, ЦЕП

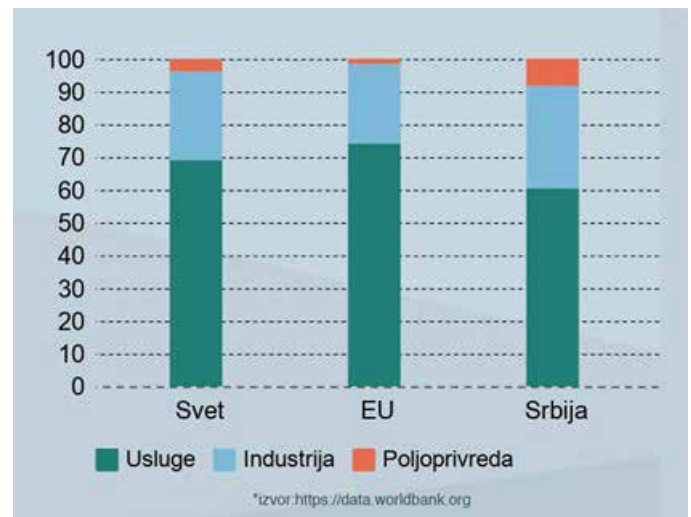
Децембар 2020.

ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА О УСЛУГАМА И ПРЕДНОСТИ УВОЂЕЊА ЈЕДИНСТВЕНЕ ЕЛЕКТРОНСКЕ КОНТАКТ ТАЧКЕ (ЈЕКТ)

Преговарачко поглавље 3 покрива области везане за права пословног настањивања и слободе пружања услуга, области узајамног признавања професионалних квалификација и поштанске услуге. Код професионалних квалификација су одређена правила која се односе на признавање диплома и других квалификација којим се омогућује олакшан приступ јединственом тржишту рада ЕУ и слободно бављење професијама чије су квалификације узајамно признате без обзира на то у којој су земљи чланице стечене. Приступањем државе ЕУ, у области прекограничног пружања услуга, привредним субјектима се омогућава да слободно пружају услуга у свакој држави чланици ЕУ, а да се у њима пословно не настањују. Посебан изазов у овој области представља усаглашавање националног законодавства са Директивом о услугама (2006/123/ЕЦ). Основни циљ Директиве о услугама јесте остваривање пуног потенцијала тржишта услуга у Европској унији путем уклањања законских и административних препрека трговини на јединственом тржишту. Један од кључних механизма за остваривање тог циља и најзначајнији институт Закона о услугама, којим је потребно имплементирати ову директиву, јесте Јединствена електронска контакт тачка (ЈЕКТ).

ЈЕДИНСТВЕНА ЕЛЕКТРОНСКА КОНТАКТ ТАЧКА (ЈЕКТ): КЉУЧНИ ОПЕРАТИВНИ МЕХАНИЗАМ ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ ЈЕДИНСТВЕНОГ ТРЖИШТА УСЛУГА

Слобода пружања услуга на територији друге земље чланице заједнице представља једну од слобода које пружа свеобухватна интеграција у јединствено тржиште јесте, пре свега обезбеђивањем услова пословним субјектима из земаља чланица за несметан приступ тржишту услуга у другим земљама чланицама. Сектор услуга има изузетан значај, како у економији појединих земаља чланица, тако и на тржишту ЕУ у целини. Учешће услуга у креирању бруто домаћег производа (БДП) на нивоу ЕУ износи око 70%. Истовремено се може пратити тренд сталног раста, у ЕУ и на глобалном плану.

Значај сектора услуга у креирању БДП-а

Учешће сектора услуга у креирању вредности у српској економији на нивоу од 60,5% показује извесну заосталост за глобалним токовима, али истовремено указује на простор за могући економски напредак. Спровођењем мера предвиђених Директивом о услугама се креће у правцу успостављања функционалног Јединственог тржишта услуга (*single market services*).

Кровни документ који регулише начине и процедуре за пружање услуга на територији ЕУ јесте *Директива 123/ЕЗ о услугама из 2006. године*. Кроз поједностављење процедура које је уведено овом Директивом омогућено је лакше оснивање предузећа и пружање услуга на територији ЕУ. Осим за предузетнике, овакав регулаторни оквир пружа могућност и потрошачима да уживају погодности јединственог тржишта кроз већи избор услуга које могу да користе. Све у свему, усаглашавање националних процедура са Директивом о услугама доводи до стварања повољних услова за обављање пословних активности, што резултује побољшањем конкурентности привреде ЕУ и њен даљи привредни раст као крајњи циљ.

Поред генералних смерница за усклађивање националног законодавства, Директива о услугама дефинише и неке од практичних мера које надлежни органи треба да спроведу. Једна од таквих мера јесте и обавеза сваке од земаља чланица да успостави *Јединствену (електронску) контактну тачку (point of single contact)*. Сврха овог механизма јесте да пружи подршку пружаоцима услуга при добијању потребних информација и обављању административних процедура електронским путем. Информације од значаја за кориснике ЈЕКТ-а могу да буду везане за процедуре оснивања предузећа и могућности пружања услуга на локалном нивоу, али и у некој од других чланица ЕУ. Друга велика област примене ЈЕКТ-а јесте подршка предузећима у области услужне делатности да обаве све административне процедуре електронским путем. Могућност коришћења електронског система попут ЈЕКТ-а даје прилику предузећима да смање потребно време и средства за обављање административних поступака у односу на устаљени метод који је подразумевао више државних органа које су пословни субјекти имали обавезу да контактирају приликом тог поступка. Са друге стране, ЈЕКТ треба да омогући и бољу сарадњу између државних органа у једној земљи као и њихову заједничку сарадњу са кореспондирајућим органима других чланица ЕУ. Стога, ЈЕКТ као платформа треба да послужи као алат свим заинтересованим странама за централизован приступ информацијама и олакшан проток услуга на територији ЕУ, без обзира у којој држави чланици им је пословно седиште.

Нацрти Закона о услугама који су припремљени у ранијем периоду, предвиђају увођење и функционисање ЈЕКТ-а, као платформе која треба да представља сервис преко којег органи државне управе Републике Србије размењују информације и мишљења међусобно, односно са одговарајућим органима из земаља ЕУ. У исто време, овај систем има и улогу да пружи обавештења свим заинтересованим странама о условима и процедурама за остваривање права на пословно настањивање, као и за добијање дозволе за пружање услуга на територији РС или неке друге земље чланице ЕУ. Предвиђено је да овај систем буде у потпуности електронски и двојезичан, у српској и енглеској верзији.

ЈЕКТ треба да обезбеди основне функције:

- обавештавање заинтересованих лица
- покретање и спровођење поступака за добијање сагласности у вези остваривања права на пословно настањивање и пружање услуга на територији РС.

Неке од кључних користи ЈЕКТ-а за пружаоце услуга, које се очекују доношењем Закона о услугама и успостављањем овог система, на основу анализе ефеката из нацрта Закона, су поред осталог:

- бесплатно обавештавање о условима и поступцима за остваривање права на пословно настањивање односно за добијање сагласности за пружање услуга у РС и државама ЕЕП;
- поуздано и лако прибављање свих образаца и докумената електронским путем преко ЈЕКТ-а, што ће довести до значајног снижења трошкова за обављање административних процедура, предузимање свих радњи у циљу испуњавања услова односно спровођења поступка за остваривање права на пословно настањивање односно добијање сагласности за пружање услуга у РС;
- добијање свих информација о органима јавне власти који обављају послове од значаја за функционисање тржишта и промет услуга, њиховим надлежностима те начину на који могу да ступе у непосредан контакт с њима, као и о организацијама и удружењима која пружају практичну помоћ пружаоцима услуга;

- приступање тачним и потпуним информацијама о начину и условима за упис односно остваривање увида у јавне регистре и базе података о услугама и пружаоцима услуга, као и о правним средствима и поступцима за остваривање и заштиту својих права;

- поједностављење административних процедура које морају да испуне како би отпочели делатност пружања услуга или наставили исту да обављају;

- повећана сигурност и поверење у тржиште услуга и успостављену инфраструктуру система, као и у комерцијалне односе и пословне трансакције, које их заједно охрабрују да инвестирају у побољшање своје конкурентске позиције и да на тај начин остварују профит.

Надлежно Министарство за успостављање ЈЕКТ-а јесте Министарство трговине, туризма и телекомуникација, чија ће обавеза бити и да одржава овај систем како би он био у сваком тренутку тачан, ажуран и прегледан. Оснивање и унапређење једног портала попут ЈЕКТ-а би требао да обезбеди бољи пословни амбијент, кроз централизован и функционалан систем који служи као спона између државних органа и привреде се обезбеђује бољи пословни амбијент које ће уживати и домаћи привредници и потрошачи, имајући у виду да нејасне и компликоване процедуре и услови за пружање услуга не отежава пословање само страним пословним субјектима већ и домаћим. Полазећи од тога, и актуелни Програм економских реформи (ЕРП) за 2020-2020 у склопу Приоритетне реформе 7 – Поједностављивање и гилјотина поступака за пословање привредних субјеката „еПапир“, предвиђа успостављање ЈЕКТ, имплементацију одговарајућег софтверског решења и постављање приступа том регистру на Порталу еУправа. Наравно, претпоставка за успостављање и развој ЈЕКТ је доношење Закона о услугама.

ДУГ И НЕИЗВЕСТАН ПУТ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА О УСЛУГАМА

Закон о услугама, којим се транспонује Директива о услугама у домаће законодавство, представља највећи изазов у правној хармонизацији са законодавством ЕУ у Поглављу 3. Припрема нацрта овог Закона је завршена још у новембру 2015. године а усвојен је на седници Владе крајем 2016. године, да би потом био повучен из парламентарне процедуре. Овај циклус усвајања предлога закона и повлачења из парламентарне процедуре се потом понавља, задњи пут у децембру 2018. године. У овом моменту се очекује обнављање процедуре припреме нацрта закона, јавне расправе и потом поновног упућивања на разматрање и усвајање у Народној скупштини.

У међувремену, у својим годишњим извештајима о напретку, укључујући извештај из 2020. године, Европска комисија оцењује да је Србија умерено припремљена у областима из Поглавља 3. Међутим, као прву препоруку за унапређење у овом поглављу, ЕК истиче да Србија треба нарочито да усвоји хоризонтално законодавство о услугама, изврши потпуну хармонизацију секторског законодавства са хоризонталним законодавством и правним тековинама ЕУ и успостави јединствени шалтер путем портала који пружа онлајн информације пружаоцима услуга, укључујући све релевантне административне процедуре.

Према томе, без доношења Закона о услугама, успостављање ЈЕКТ-а нема правну основу па је и слобода пружања прекограничних услуга и пословно настањивање ограничена, а напредак у овом преговарачком поглављу, такође под знаком питања.

ЗАКЉУЧАК

У савременим условима глобалне економије, тачне и брзе информације представљају кључну конкурентску предност. Ефикасан и поуздан систем који обезбеђује информације о начину и условима пружана услуга на тржишту може да обезбеди „раван терен“ у погледу информација о правилима игре на тржишту услуга, и да конкурентски притисак са способности овладавања административним и техничким захтевима, пребаци на квалитет и цену услуге. Истовремено се остварује циљ пробијања националних баријера и омогућава слобода пружања услуга, без обзира на место пословног настањивања пружаоца услуга. Један од кључних инструмената у остваривања ових циљева јесте Јединствена електронска контакт тачка (ЈЕКТ).

Бројне су погоодности које доноси ЈЕКТ, за размену података између државних органа, за појединачне пружаоце услуга, за пословни амбијент на тржишту, са слободу прекограничног пружања услуга, и за развој сектора услуга у Србији.

Успостављање ЈЕКТ-а је комплексан и захтеван подухват, који подразумева сплет институционалних, организационих и информационо-техничких услова, али на првом месту остваривање правних претпоставки, а то је доношење Закона о услугама којим се уређује успостављање овог система, надлежности државних органа у његовом функционисању, као и права и обавезе субјеката који се јављају као корисници овог система.

Овај пројекат финансира
Европска унија

Ова публикација објављена је уз финансијску помоћ Европске уније. За садржину ове публикације искључиво су одговорни Центар за европске политике - ЦЕП, Национална алијанса за локални економски развој (НАЛЕД) и Центар савремене политике (ЦСП) кроз портал European Western Balkans (EWB) и њена садржина нипошто не изражава званичне ставове Европске уније.

Публикација је објављена је у оквиру пројекта „Припреми се за учешће“, који заједнички спроводе ЦЕП, НАЛЕД и ЦСП/EWB.

